

ПРОБЛЕМНІ КРЕДИТИ БАНКІВ ЗА ГРУПАМИ ЯКОСТІ БОРЖНИКІВ: ВІД «ЗІРОК» ДО «ЗОМБІ»

Одним із ключових напрямів досліджень у банківських установах є управління кредитною діяльністю та підвищення її ефективності. Найбільшою перешкодою на цьому шляху є проблемна заборгованість, яка здатна призвести, як мінімум, до втрати ліквідності та платоспроможності банку. На жаль, часто виникнення проблемних кредитів відбувається з незалежних від банківської установи причин.

Вважається, що під проблемним розуміють кредит, за яким своєчасно не проведено один чи кілька платежів або виникли обставини, що викликають сумніви стосовно своєчасного та повного повернення наданого кредиту через фінансову нестійкість позичальника, недостатню забезпеченість кредиту або через інші причини, що впливають на можливість неповернення кредиту та відсотків за його користування позичальником [1].

Зідно із статистичними даними частка проблемних кредитів у банківській системі України станом на кінець 2018 року становила 55% (понад 500 млрд. грн.) [3]. Проблемна заборгованість являється тягарем не тільки для кредиторів, але й гальмує фінансове стимулювання розвитку реального сектора економіки держави.

Протягом останніх десяти років вітчизняні суб'єкти господарювання пережили дві великі фінансові кризи: світову – 2008-2009 рр. та внутрішню системну – 2014-2016 рр. Як наслідок – погіршення фінансового стану та накопичення боргів. Ситуація, що склалася у реальному секторі економіки України, засвідчила, що вплив криз відбувся нерівномірно, а плато- та кредитоспроможність різних підприємств значно різняться. Тому, для виявлення структури позичальників на ринку банківських кредитів та обсягу й складу портфеля непрацюючих кредитів Національним банком України проведена оцінка фінансового стану підприємств реального сектору. Із метою розподілу позичальників банків на якісні групи визначають три основні показники діяльності: рівень прибутковості, рівень боргового навантаження та рівень зростання доходу. На основі результатів розрахунку цих індикаторів усіх позичальників поділено на п'ять груп залежно від фінансового стану та платоспроможності:

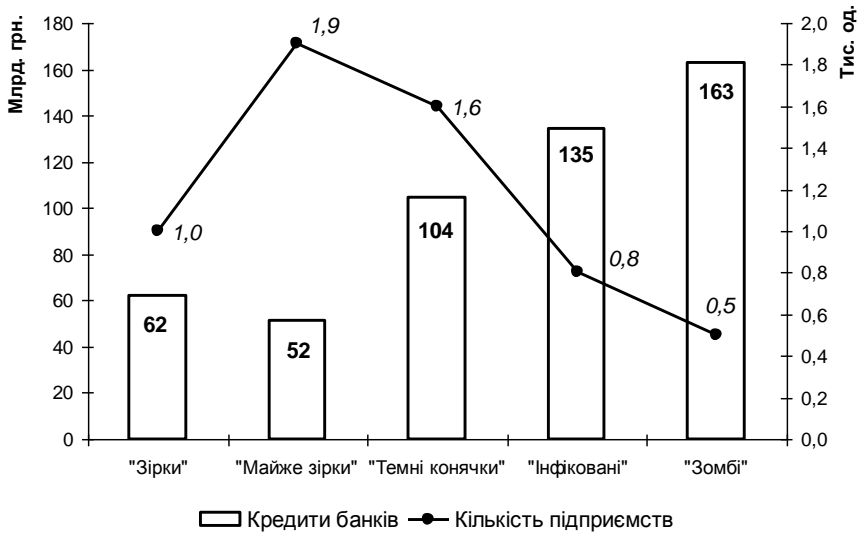
- «зірки», які не мають проблем із фінансовим станом – три із трьох показників мають добрі значення;
- «майже зірки», один із трьох показників яких є задовільним, а решта - добрими;

– «темні конячки», які характеризуються показниками із задовільним значенням або одним добрим, один задовільним та одним незадовільним показником;

– «інфіковані», які мають два задовільні та один незадовільний показник;

– «зомбі», два із трьох показників яких є незадовільними, тобто вони вважаються неплатоспроможними без перспектив виходу із цієї ситуації [2].

На рис. 1. подана інформація щодо обсягів кредитування зазначених категорій позичальників станом на кінець 2018 року.

Рис. 1. Кредити, надані банками, за якісними групами позичальників (станом на 01.01.2019 року)*

*Джерело: побудовано на основі [2]

Дані свідчать, що понад 30% кредитів, наданим суб'єктам господарювання, належить «зомбі». Для порівняння: на групи «зірки» та «майже зірки» припадає сукупно 22% банківських кредитів. Статистика показує, що найбільш частка боржників-«зомбі» у машинобудівній, хімічній та харчовій галузях. Це пов'язано із втратою останніми роками значної частки потужностей та ринку, переважно – російського. Такі підприємства практично не мають можливостей для відновлення своєї платоспроможності. Вважається, що тільки 20% із них мають шанси на реструктуризацію заборгованості за кредитами. Що стосується компаній-«зірок», то найбільша їхня частка сконцентрована у сфері торгівлі – понад 42 млрд. грн. кредитів або 68% від обсягу позик, наданих таким підприємствам [4].

Зважаючи на таку ситуацію, а також впровадження більш жорстких вимог НБУ до оцінки кредитного ризику, вітчизняні банки почали більш якісно та адекватно підходити до питання співпраці із потенційними позичальниками. Так, за підсумками 2018 року, майже 85% нових кредитів банки видавали позичальникам не нижче рівня «темних конячок». Таким чином, наразі пріоритетом у формуванні кредитної політики банків є очищення їхніх портфелів від кредитів низької якості.

Список використаних джерел:

1. Болгар Т.М. Проблемні кредити банків як результат реалізації кредитного ризику / Т. Болгар // Економічний нобелівський вісник. – 2014. – № 1. – С. 50-58.

2. Звіт про фінансову стабільність [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Грудень 2018 р. – 50 с. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document;jsessionid=226276F5777AF6A0823E665AAD753628?id=83816603>.

3. Обсяг проблемних кредитів виріс до рекордного показника — НБУ [Електронний ресурс] / Економічна правда, 03.10.2018 р. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2018/10/3/641231>

4. Савицький В. Виклики минулого: оцінка проблем кредитування економіки [Електронний ресурс] / В. Савицький // UA.News, 30.01.2019 р. – Режим доступу: <https://ua.news/ua/vyklyky-mynulogo-otsinka-problem-kredytuvannya-ekonomiky>.